ASIANTUNTIJALAUSUNTO

12.10.2020

Verso Food Oy

Arvoisat ympäristövaliokunnan jäsenet,

Haluamme kiittää mahdollisuudesta tarjota asiantuntijalausunnossamme näkemys maatalouspolitiikan uudistamisesta kasvipohjaisen ruoan tuotannon näkökulmasta. Me Verso Foodilla näemme kotimaisen maatalouden ja elintarviketeollisuuden tulevaisuuden elinvoimaisena, mutta edessä olevien haasteisiin vastaaminen ja aukeaviin mahdollisuuksiin tarttuminen vaatii eteenpäin katsovaa päämäärätietoista maatalous- ja ympäristöpolitiikkaa edistyksellisine toimenpiteineen.

LYHENNELMÄ:

- Vahvistamalla kasvipohjaisten ruokien arvoketjuja varmistetaan suomalaisen ruoan arvonluontikykyä, parannetaan viljelijän asemaa, edistetään ilmastonmuutoksen hillintää ja valjastetaan muuttuvien ruokatottumusten luoma globaali kysyntä vientiin

- Nykyisen ja kasvispainotteisten ruokavalioiden arvonlisäyksessä kotimaiselle ruokajärjestelmälle ei ole lähtökohtaisesti eroa, mikä tarkoittaa, ettei terveyden ja ilmaston kannalta kestävämpi ruokavalio merkitse kotimaisen ruoantuotannon ja siihen liittyvien elinkeinojen kurjistamista

- Ympäristöhyötyjen saavuttamiseksi politiikassa tulee kartoittaa alkutuotantoa, tukia ja kuluttajakäyttäytymistä koskevia toimenpiteitä, joilla luoda edellytyksiä ruokavalion muutokselle

- Kyse ei ole ainoastaan suomalaisten elinkeinon turvaamisesta vaan merkittävästä mahdollisuudesta tehdä Suomesta globaalin kestävän ruokajärjestelmän suurvalta

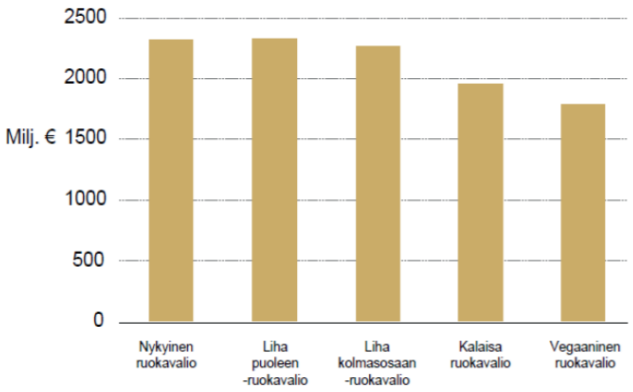
- Kotimaisen työn ja elinkeinon turvaamiseksi on maatalouspolitiikassa välttämätöntä varmistaa ruokamurroksen toteutuminen hallitusti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisesti

Kotimaisen ruoan kilpailukyvyn säilyttämisen kannalta elämme kriittisiä hetkiä, kun globaali ruokajärjestelmä on väistämättömän murroksen kynnyksellä ympäristön kantokyvyn tullessa vastaan. Suomessa murros näkyy muun muassa siten, että ruokajärjestelmän perinteisten arvoketjujen rinnalle on syntynyt kasvipohjaisten ruokien tuotantoon liittyviä arvoketjuja. On ensiarvoisen tärkeää, että näiden vielä heikkojen arvoketjujen vahvistaminen huomioidaan maatalouspolitiikan päätöksissä. Tällöin parannetaan merkittävällä tavalla Suomen kykyä hallita

käynnissä olevaa ruokamurrosta ja kääntää uhat mahdollisuuksiksi. **Vahvistamalla kasvipohjaisten ruokien arvoketjuja varmistetaan suomalaisen ruoan arvonluontikykyä, parannetaan viljelijän asemaa, edistetään ilmastonmuutoksen hillintää ja valjastetaan muuttuvien ruokatottumusten luoma globaali kysyntä vientiin.**

Konkreettinen esimerkki heikoista arvoketjuista on kasviproteiinien välijalostusasteiden puuttuminen alkutuotannon ja elintarviketeollisuuden välistä. Lähes kaikissa viimeaikaisissa kasvipohjaisissa ruokainnovaatioissa käytettään herneproteiinia, jota ei tällä hetkellä ole saatavilla kotimaisena. Meille Verso Foodissa kotimaisuus, niin työ kuin raaka-aineet, on ylpeyden asia, mutta nykyisellään joudumme ostamaan herneproteiinin Ranskasta. Jotta nämäkin eurot ja työt jäisivät Suomeen, on eheiden kotimaisten arvoketjujen synnyttäminen kriittistä.

Valtioneuvoston tilaama ja Luonnonvarakeskuksen johtama RuokaMinimi-hanke (2019) selvitti muun ohella ruokavaliomuutosten vaikutusta kotimaisen maatalouden arvonlisän luontiin. Selvityksen mukaan ruokavalioilla, joissa lihaa on nykyistä kolmannes tai puolet vähemmän, on potentiaalia luoda kotimaiselle maataloudelle yhtä paljon arvonlisää kuin nykyinen ruokavalio. **Näin ollen terveyden ja ilmaston kannalta kestävämmän ruokavalion ei tarvitse tarkoittaa kotimaisen ruoantuotannon ja siihen liittyvien elinkeinojen kurjistamista.**

Ruokavalioiden arvonlisäys kotimaiselle maataloudelle (Ruokaminimi)

RuokaMinimi-hankkeen raporteissa (Policy Brief, loppuraportti) kuitenkin painotetaan, että siirtymä ja arvon pitäminen kotimaassa ei tapahdu itsestään vaan se vaatii paljon myös poliittisesti.

> *"Lähtöasetelmat kasviperäisten tuotteiden tuotannon merkittävälle kasvattamiselle ovat Suomessa kuitenkin vaikeat." (RuokaMinimi, Policy Brief, sivu 5)*

> *"Ruokavaliomuutokseen vastaaminen edellyttää siten elintarvike- ja maatalousalalla erittäin merkittäviä investointeja kasvintuotannon ja -jalostuksen lisäämiseksi. Se edellyttää myös uusien tuotteiden kehittämistä ja kattavien arvoketjujen luomista." (Ruokaminimi, Policy Brief, sivu 6)*

Kasvipohjaisen ruoan tuotannon arvoketjujen huomiotta jättäminen ohittaisi Suomen ympäristötavoitteet. Edistämällä kotimaisen ruokaan perustuvan kasvisvoittoisen ruokavalion yleistymistä voidaan vähentää mm. ruoantuotannon päästöjä sekä rehevöittävää vaikutusta (Ruokaminimi, 2019). Sen lisäksi, että Suomessa tehdään hienoa ja tärkeää työtä karja- ja maitotalouden ympäristöystävällisempien käytäntöjen kehittämiseksi, tulee erityistä huomiota kiinnittää myös käynnissä olevan ruokavalioiden muutoksen vauhdittamiseen. Tällöin suomalaisesta ruokajärjestelmästä saadaan karja- ja maitotalous mukaan lukien kokonaisuudessaan kestävämpi. **Ympäristöhyötyjen saavuttamiseksi politiikassa tuleekin kartoittaa alkutuotantoa, tukia ja kuluttajakäyttäytymistä koskevia toimenpiteitä, joilla luoda edellytyksiä ruokavalion muutokselle.**

Ruokajärjestelmän murroksessa aukeaa Suomelle merkittäviä vientimahdollisuuksia. Maassamme on markkinoiden kokoon nähden poikkeuksellinen määrä kansainväliseen tähtiluokkaan kuuluvia kasviproteiineja hyödyntäviä innovaatioita ja menestyksekkäitä tuotteistuksia: Härkis, Beanit härkäpapusuikaleet, Nyhtökaura, Muu, Boltsi ja niin edelleen. Lisäksi suomalaisten toimijoiden, esimerkiksi VTT:n ja Solar Foodsin osaaminen uusien tuotantoteknologioiden kehittämisessä on maailman kärkeä. Kiitos uniikkien kotimaisten raaka-aineiden ja kansainvälisestikin edistyksellisten kotimarkkinoiden, kotimaisilla ruokainnovaatioilla on erinomaiset edellytykset päästä osaksi globaalia kasvipohjaisten ruokien räjähdysmäistä markkinakasvua (ennuste 10%/vuosi, 34 mrd $ vuonna 2026). Kasvipohjaisen ruoan alalla on siis potentiaali olla pelialan vanavedessä Suomen seuraava uusi merkittävä vientiala ja kansallinen ylpeyden aihe. Ilman panostuksia kotimaisen kasviproteiinin arvoketjuihin ja viennin edistämiseen auenneet mahdollisuudet menetetään muiden hyödynnettäviksi ja huomisen ruokajärjestelmän työpaikat ulkomaille. **Kyse ei ole ainoastaan suomalaisten elinkeinon turvaamisesta vaan merkittävästä mahdollisuudesta tehdä Suomesta globaalin kestävän ruokajärjestelmän suurvalta.**

Murroksen haasteet on tunnistettava ja tunnustettava, mutta nykyiseen ruokajärjestelmään takertuminen globaalin murroksen kynnyksellä on vastuuton vaihtoehto. **Kotimaisen työn ja elinkeinon turvaamiseksi olisi maatalouspolitiikassa välttämätöntä varmistaa ruokamurroksen toteutuminen hallitusti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisesti.** Mikäli pitäydymme ainoastaan vanhassa, vaarana on, että ruokamurros iskee lopulta rytinällä, mikä heikentää ruokatuotannon kotimaisia arvoketjuja hallitsemattomasti ja näin murentaa monen suomalaisen elinkeinon.

Olemme kasvipohjaisten ruokien kotimaisena markkinajohtajana kuultavissa ja tarjoamme mielellämme näkemyksiämme maatalouspolitiikan tueksi. Mielestämme on tärkeää, että politiikka pohjautuu tieteelliseen tutkittuun tietoon, jolloin muun muassa seuraavat asiantuntijat ovat kuulemisen arvoisia lisätietojen ja toimenpidesuositusten saamiseksi:

Asiantuntija	Organisaatio	Tutkimusalueet
Jyrki Niemi	LUKE	Maatalouden ja elintarvikesektorin taloudelliset kytkennät ja aluetaloudelliset vaikutukset
Minna Kaljonen	SYKE	Reilu ruokamurros (JustFood-hanke), kestävät ruokajärjestelmät
Merja Saarinen	LUKE	Ruoan ympäristövaikutukset ja ravitsemus, ruokamurros

LISÄTIEDOT:

Leena Saarinen
Hallituksen jäsen
Verso Food
0400 609 745
leena.saarinen@versofood.fi

Jukka Kajan
Vuorovaikutusvastaava
Verso Food Oy
050 467 4740
jukka.kajan@versofood.fi